

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BS/110/4/86

PRON W OPINII SPOŁECZEŃSTWA

Kwiecień 1987 r.

W opracowaniu, którego podstawą są wyniki badań CBOS przeprowadzonych w latach 1984-1987¹, próbujemy odpowiedzieć na pytanie o miejsce PRON w życiu kraju, tak jak je widzi i ocenia społeczeństwo: czy jego działalność jest znana z informacji oficjalnych, czy też poznawana za pośrednictwem inicjatyw realizowanych w terenie, na ile i jak jest aprobowana?

1. Co powszechnie o PRON wiadomo?

PRON istnieje już 4 lata i jest w życiu publicznym oficjalnie obecny stosunkowo często, choć nieregularnie pojawia się w środkach masowego przekazu jako inicjator politycznych rozwiązań i akcji o ogólnopolskim znaczeniu /amnestia, wybory/, a także działań prospołecznych w terenie skoncentrowanych na sprawach uważanych dotąd za nie do załatwienia.

Wyniki sondażu z kwietnia '87 [8] świadczą, że przekaz ten nie jest powszechnie odbierany, a poinformowanie przeciętnego zjadacza chleba na ten temat jest niewielkie. Na pytanie: "Czy sądzi Pan/i/, że są w naszym kraju ludzie, którzy nie wiedzą, co to jest PRON?" odpowiadano następująco:

Tak, sam należę do nich	- 18,6%
Tak, jest ich dość sporo	- 26,6%
Tak, ale jest ich niewielu	- 28,6%
Być może są takie wyjątki, ale to zupełny margines	- 14,8%
Trudno powiedzieć	- 11,1%.

Większość respondentów /73,8%/ nie ma wątpliwości, że są ludzie, którzy nic o PRON nie wiedzą, co szósty sam się zresztą do nich zalicza. Możliwe, że tłumaczy to, dlaczego we wszystkich niemal analizowanych tu sondażach jedna trzecia, a czasami aż połowa respondentów pytana o znaczenie czy efekty działalności

¹ Informacje o badaniach /temat, czas realizacji, rodzaj i wielkość próby/, których wyniki przytaczamy w tekście, zawarto w aneksie. W nawiasach kwadratowych podano numer badania z aneksu.

PRON, odpowiada "trudno powiedzieć". Ilustrujemy to przykładem z tego samego badania /tab.1/.

Tabela 1

w procentach

Treść pytania	Odpowiedź "trudno powiedzieć"
W jakim stopniu Pana/i/ zdaniem dotychczasowa działalność PRON przyczyniła się do:	
1. Złagodzenia napięć, konfliktów politycznych	24,3
2. Zniesienia stanu wojennego	26,4
3. Uwolnienia więzionych za działalność polityczną	26,8
4. Zwiększenia możliwości wypowiedzania krytycznych słów o polityce władz	29,5
5. Przestrzegania swobód i wolności obywatelskich	28,2
6. Wprowadzenia nowej, bardziej demokratycznej ordynacji wyborczej	33,3
7. Wzrostu aktywności społecznej obywateli	27,7
8. Ujawniania nieprawidłowości w Pana/i/ środowisku /miejscu zamieszkania, pracy/	28,2
9. Rozwiązania ważnych problemów Pana/i/ środowiska	27,6
10. Dogadania się, porozumienie się wszystkich ludzi akceptujących ustrój, ale różniących się w poglądach politycznych	33,0

Występuje przy tym pewna prawidłowość. Odsetek odpowiedzi "trudno powiedzieć" rośnie, gdy pytamy o działalność terenowych, a więc konkretnych, ogniw PRON oraz o stosunek do lo-

kalnych działaczy tego ruchu. Nieco więcej wiadomo o inicjatywach, zamierzeniach i działaczach ruchu w skali ogólnokrajowej, wyraźnie mniej w skali miasta, osiedla, gminy [7] - tabela 2.

Tabela 2

w procentach

Instytucje i osoby	Odpowiedzi badanych na pytanie, czy w ich miejscu zamieszkania działalność instytucji, osób dobrze służy mieszkańcom, jest zgodna z ich interesami				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć
Naczelnik urzędu	7,3	52,0	9,2	3,5	27,6
Rada narodowa	5,8	51,0	8,7	2,5	31,5
Podstawowa Organizacja Partyjna	4,7	26,6	13,2	6,0	48,8
Komitet PZPR	4,4	30,8	12,3	5,4	46,6
Rada PRON	3,5	28,6	8,8	5,5	53,0
Urząd Spraw Wewnętrznych, jednostka MO	7,1	51,7	13,2	5,1	22,7
Komitet ZSL	2,9	22,1	4,4	1,9	67,4
Księża, proboszcz	20,1	51,8	6,4	2,3	18,9

Znamienną ilustracją może tu być także wypowiedź jednego z respondentów, który na otwarte pytanie [8], z czym mu się kojarzy PRON, odpowiedział: "PRON - a to taka organizacja z Warszawy".

Znaczna część skojarzeń podanych przez respondentów, którzy cokolwiek o PRON wiedzieli, wiąże ten ruch z polityką w wymiarze ogólnopaństwowym, odległym od codzienności obywatela /41,1%/: działa na rzecz poprawy sytuacji politycznej - 17,9%, jeszcze jedna partia, organizacja - 9,8%, to dawny FJN - 5,6%, pomaga w rządzeniu - 4,4%, kojarzy się ze stanem wojennym - 3,4%. Tłumaczy to być może po części słabość zainteresowania - sfera polityki na ogół ustępuje miejsca w opinii społecznej problematyce

gospodarczej i bytowej. Pośrednio potwierdza się to poprzez fakt, iż wśród respondentów, którzy na pytanie umieszczone w tabeli 1 udzielali odpowiedzi "trudno powiedzieć", bardzo zainteresowani polityką stanowili 2,8-5,7%, średnio /przeciętnie/ zainteresowani - 20,5-27,9%, nie zainteresowani polityką w ogóle - 66,3-73,1%.

2. Co to jest PRON?

Sporo informacji na ten temat przynoszą wypowiedzi respondentów² wywołane przytaczanym już otwartym pytaniem o skojarzenia związane z PRON [8]. Analizowaliśmy je dwukrotnie: po pierwsze jako bezpośrednią, prostą reakcję na pytanie, co umownie nazwaliśmy skojarzeniem; po drugie - ze względu na określone w ich treści korzyści bądź szkody, jakie przynosi działalność PRON.

Skojarzenia

Ze względu na charakter użytych przez respondentów skojarzeń podzieliliśmy wypowiedzi na dwie grupy: opisujące PRON w kategoriach dynamicznych /60,3%/ - jako ruch, działanie oraz w kategoriach statycznych /34,7%/ - jako organizację, strukturę, określonych ludzi.

Skojarzenia respondentów nazwane przez nas dynamicznymi obejmowały kilka obszarów aktywności PRON. Podajemy je w kolejności od największej liczby wskazań.

1. Działanie na rzecz poprawy sytuacji politycznej /17,9%/:
"PRON stara się zdemokratyzować kraj", "To platforma porozumienia wszystkich Polaków", "PRON działa na rzecz stabilizacji stosunków w kraju".

2. Działanie na rzecz ludzi, społeczeństwa /12,7%/:
"PRON dąży do poprawy warunków bytowych społeczeństwa, dba o wszystkich ludzi, by nie działa się im krzywda", "Zajmuje się problemami społecznymi".

² Nie odpowiadali ci, którzy stwierdzili, że nic o PRON nie wiedzą.

3. Działanie na rzecz konsolidacji ludzi /8,6%/: "PRON dąży do zlikwidowania podziałów społecznych", "... zjednanie ludzi, narodu".

4. Działanie na rzecz poprawy gospodarki /4,6%/: "PRON zmierza do wyprowadzenia kraju z kryzysu", "PRON zajmuje się gospodarką, chce ją zmienić, poprawić".

5. Działanie na rzecz rządu /4,4%/: "Organizacja zasugerowana przez rząd powinna popierać działania rządu", "Organizacja pomagająca w rządzeniu, jej głos się liczy".

6. Działanie na rzecz mobilizowania i aktywizowania ludzi, społeczeństwa /3,8%/: "PRON to ruch wspólnego działania", "Mobilizuje do wspólnej pracy, dla dobra kraju".

7. Działalność kontrolna, ujawnianie nieprawidłowości /2,8%/: "Prowadzi kontrolę wszędzie tam, gdzie źle się dzieje", "Działalność PRON polega na ujawnianiu nieprawidłowości w środowisku, zakładzie pracy".

8. Konkretne inicjatywy PRON /1,4%/: ordynacja wyborcza, amnestia, pomoc dla szkół.

9. Działalność PRON ogólnie bez podania konkretnych dziedzin życia /5,5%/: "Poprawia, ulepsza, coś robi w dziedzinach zaniedbanych w naszym kraju", "Działa w wielu dziedzinach".

Cele działania PRON były postrzegane przez respondentów na trzy różne sposoby:

1/ jako cele zamierzone, planowane, np. "PRON miał załagodzić sytuację polityczną", "Organizacja rządowa, która musi popierać działanie rządu",

2/ jako cele realizowane, np. "Dba o wszystkich ludzi, by nie działa im się krzywda", "Prowadzi kontrolę wszędzie tam, gdzie źle się dzieje", "Pełni rolę mediatora między rządem a społeczeństwem",

3/ jako cele, których realizacji oczekuje społeczeństwo, np. "PRON powinien przybliżyć władzy problemy społeczeństwa", "Może zlikwiduje podziały społeczne".

Respondenci mówili najczęściej o zamierzeniach i planach PRON. Nierzadko mieli przy tym spore wątpliwości, czy zostaną one zrealizowane: "PRON miał poprawić sytuację, ale czy coś z tego wyjdzie?". Rzadziej mówili o celach realizowanych bądź o tym, czego PRON już dokonał. Tylko nieliczni oczekiwali od PRON określonych działań.

Statycznie opisywano PRON przede wszystkim jako strukturę: a/ jeszcze jedna organizacja, partia /9,8%/: "Kolejna marionetka biurokratycznego molocha", "Zebrania dużej grupy ludzi, które nic nie przynoszą"; b/ organizacja ludzi o różnych poglądach /6,9%/: "Związek ludzi o różnych przekonaniach, ale dążących do jednego celu", "Płaszczyzna działania ludzi o odmiennych poglądach"; c/ kontynuacja FJN /5,6%/: "Zapełnia lukę po FJN", "Ruch zainicjowany przez PZPR w celu zastąpienia FJN", "Dawny FJN, tylko zmieniona nazwa", a także jako określonych ludzi: a/ poświęcających się dla ogółu, patriotów /4,4%/: "Skupia ludzi, którym losy kraju nie są obojętne", "Jest to ruch, w którym działają ludzie chcący ujawniać, rozwiązywać problemy w różnych środowiskach"; b/ działających dla osobistych korzyści /2,5%/: "Skupisko pasożytów, organizacja karierowiczów", "Ciepłe posadki dla niektórych"; c/ znanych, szanowanych /2,1%/: "Dobraczyński jest szefem", "Kojarzy mi się z pisarzami".

3. Komu służy PRON?

Część wypowiedzi /32,5%/ nie dała się zinterpretować w kategoriach szkód i korzyści, jakie przynosi działalność PRON, ponieważ nie zawierała w ogóle żadnych ocen. Pozostałe podzieliliśmy na trzy grupy: te, w których uznano, że działalność PRON przynosi korzyści /51,5%/, nie przynosi korzyści ani szkód /14,9%/, przynosi więcej szkód niż korzyści /0,7%/.

Większość respondentów wyrażających sąd na ten temat uważa więc działalność ruchu za korzystną. Nie zawsze jest to jednak ocena całkowicie dla PRON pozytywna. Dopełnia ją bowiem określenie podmiotu, na którego korzyść działa PRON. Dla 15,1% z grupy respondentów wskazujących na korzystny aspekt istnienia ruchu jest to działanie na rzecz porozumienia narodowego, dla 14,9% - dla dobra kraju i według 12,3% - społeczeństwa, lu-

Tabela 3

w procentach

Instytucje, organizacje, osoby, ugrupowania polityczne	Odpowiedzi na pytanie, czy wymienione instytucje, organizacje, osoby, ugrupowania polityczne dobrze służą społeczeństwu														
	tak						nie						brak zdania		
	gru- dzień -86	lipiec -86	gru- dzień -85	czer- wiec -85	gru- dzień -86	lipiec -86	gru- dzień -85	czer- wiec -85	gru- dzień -86	lipiec -86	gru- dzień -85	czer- wiec -85			
Prymas Polski - kardynał J. Glemp	87,6	85,0	-	-	4,4	5,6	-	-	8,0	9,1	-	-			
Kościół	80,0	79,6	80,3	80,0	10,1	12,4	9,6	8,1	9,5	7,7	9,7	12,0			
Sejm	79,4	75,7	79,3	79,1	9,3	13,6	9,3	8,1	11,1	10,3	10,8	12,5			
I Sekretarz KC PZPR i przewodniczący Rady Państwa gen. W Jastrzebski	78,2	77,0	-	-	10,6	12,4	-	-	11,0	10,3	-	-			
Wojsko	77,3	77,8	81,0	74,3	12,1	13,7	11,4	13,3	10,4	8,3	7,4	12,5			
Rađa Państwa	71,7	72,6	76,1	74,0	11,5	12,6	8,7	8,7	16,7	14,2	14,9	17,3			
Rząd, Rađa Ministrów	69,9	71,6	77,1	75,5	17,2	18,3	13,2	12,9	12,8	9,7	11,6	11,6			
Premier rządu - Z. Messner	68,8	-	-	-	11,0	-	-	-	20,0	-	-	-			
Związki zawodowe	55,9	57,6	58,3	61,9	23,9	24,3	23,1	16,7	19,5	17,8	18,1	21,4			
PRON	52,0	53,1	53,3	58,2	22,9	20,9	22,2	16,7	25,1	25,6	24,5	25,4			
PZPR	49,5	56,4	52,6	66,2	30,8	26,9	28,2	18,3	19,6	16,3	19,0	15,5			
MO	53,8	55,7	53,3	57,8	28,6	29,9	31,2	22,2	17,0	13,8	15,1	20,1			
Środki masowego przekazu	48,7	59,9	-	-	35,7	29,7	-	-	15,3	9,9	-	-			
L. Wałęsa i osoby skupione wokół niego	20,1	-	-	-	48,1	-	-	-	31,3	-	-	-			
Opozycja	15,8	19,3	20,5	20,4	49,0	43,5	45,7	40,9	34,9	36,6	33,3	38,9			
L. Wałęsa	-	28,5	-	-	-	38,6	-	-	-	32,6	-	-			
Podziemne struktury b. "Solidarności"	-	17,1	-	-	-	49,0	-	-	-	33,4	-	-			

dzi. Część uważa /6,2%/, że PRON reprezentuje przede wszystkim interesy rządu, co jest najczęściej podstawą negatywnej oceny tego ruchu: "Służę tym, którzy rządzą, jako parawan dla ich decyzji i sprawiania wrażenia, że to ludzie tego chcą", lub po prostu działaczy /1,4%/: "Ciepłe posadki dla niektórych", "Organizacja ludzi, którzy chcą zdobyć tania popularność".

Prawie 15% respondentów uważa, że fakt istnienia czy nieistnienia ruchu jest w sumie obojętny - PRON nie przynosi ani szkód, ani korzyści, gdyż "nikomu nic nie daje, nie przynosi", "do niczego się nie przyczynił", "w ogóle mógłby nie istnieć", "to kolejne fikcyjne działanie".

O znaczenie PRON pytaliśmy także inaczej w czterech kolejnych sondażach w czerwcu i grudniu 1985 oraz w lipcu i grudniu 1986 [3,4,5 i 6], sytuując go wśród instytucji i osobistości życia publicznego.

Zdaniem naszych respondentów, zdecydowanie najlepiej interesom społeczeństwa służy Kościół i kardynał Glemp, a także Sejm, wojsko i gen. Jaruzelski. PRON oraz związki zawodowe i PZPR lokują się na końcu listy /tab.3/.

Równie odległe miejsce w porównaniu z innymi instytucjami i organizacjami zajmuje PRON pod względem zaufania, jakim obdarza go społeczeństwo [1] - tabela 4.

Tabela 4

w procentach

Instytucje i organizacje	Zaufanie	Brak zaufania	Różnica
1. Kościół	87,5	2,1	+ 85,4
2. Wojsko	77,2	8,7	+ 68,5
3. Sejm	72,1	12,3	+ 60,8
4. Rady narodowe	70,7	11,8	+ 58,9
5. Rząd	67,6	23,1	+ 44,5
6. Wymiar sprawiedliwości	64,2	21,3	+ 42,9
7. Związki zawodowe	59,7	24,0	+ 35,7
8. PRON	54,2	26,5	+ 27,7
9. PZPR	54,1	36,4	+ 17,7
10. MO i SB	38,8	50,4	- 11,6

4. Jaką rolę odgrywa PRON w życiu kraju?

W jednym z sondaży [2] prosiliśmy respondentów o podanie, które instytucje lub osoby mają zwykle na myśli, używając określenia "władza", a także o wskazanie instytucji lub osób mających decydujący głos w sprawach kraju. Prezentujemy rozkład odpowiedzi ograniczony do niektórych instytucji i osób szczególnie centralnego - tabela 5.

Tabela 5

w procentach

Organizacje, instytucje, osoby	Postrzegający organizacje, instytucje i osoby jako:	
	władzę	decydujące w sprawach kraju
KC PZPR, Biuro Polityczne PZPR, partia	28,4	62,7
Rząd, premier, ministrowie	48,9	45,7
Sejm, Rada Państwa	13,7	29,7
OPZZ	1,0	14,8
PRON	0,7	12,4
ZSL, SD i inne organizacje polityczne	0,7	6,3
Wojsko, MON, generałowie	2,6	14,6
MSW, MO, SB, ZOMO	6,4	11,5
Wymiar sprawiedliwości	0,2	1,0
Kościół, Episkopat	0,2	6,6
Gen. Jaruzelski	9,8	32,9
Opozycja	0,0	0,9

PRON - jak wynika z tabeli 5 - nie sprawuje władzy, nie kojarzy się z władzą, wpływa natomiast, według niewielkiej liczby respondentów /12,4%/ na decyzje w sprawach kraju wyraźniej niż ZSL i SD /6,3%/ czy Kościół /6,6%/ i resort spraw wewnętrznych /11,5%/.

W innym sondażu [3] na podobnie sformułowane, ale zamknięte pytanie, tym samym, wymienionym w kafeterii instytucjom i organizacjom przypisano wpływ na sytuację w kraju znacznie większy niż poprzednio /tab.6/. Utrzymało się przekonanie o

Tabela 6

w procentach

Organizacje i instytucje	Wpływa ^{a/}	Nie wpływa	Różnica
	na sytuację w kraju		
Sejm	88,1	3,4	+ 84,7
Rząd	85,5	1,4	+ 84,1
PZPR	83,0	1,5	+ 81,5
Wojsko	75,2	3,2	+ 72,0
Rada Państwa	66,8	5,9	+ 60,9
MO i SB	64,9	5,0	+ 59,9
Kościół	58,4	9,0	+ 49,4
PRON	37,9	11,6	+ 26,3
ZSL	32,6	11,3	+ 21,3
SD	29,7	11,2	+ 18,5
Związki zawodowe	31,6	15,3	+ 16,3
Opozycja	9,9	32,5	- 22,6

a/ Połączono w jedną kategorię odpowiedzi - "wpływ bardzo duży i duży", pomijając udział odpowiedzi "niewielki wpływ" i "trudno powiedzieć".

niewielkim wpływem PRON na sytuację w kraju w porównaniu do partii sojuszniczych - SD i ZSL. Natomiast zdecydowanie wyżej oceniono tym razem wpływ Kościoła i resortu spraw wewnętrznych, niżej zaś rolę związków zawodowych.

W sytuacji, gdy instytucje publiczne w ogóle nie zapraszają zbyt wiele uwagi, nie rozmawia się ani nie myśli o nich na co dzień, takie różnice w rozkładzie odpowiedzi na pytanie otwarte i zamknięte nie wydają się znaczące - pytanie zamknięte skuteczniej po prostu wymusza odpowiedzi przy braku wyrobionych poglądów.

Jak wynika z ocen respondentów, wpływ PRON na życie w kraju sytuowany jest najczęściej w sferze polityki, odnoszony zwłaszcza do akcji i inicjatyw o znaczeniu i zasięgu ogólnokrajowym [2] - tabela 7. Znacznie niżej oceniany jest wpływ działalności PRON na życie środowiska respondentów.

Tabela 7

Treść pytania	w procentach		
	Wpływa ^{a/}	Nie wpływa	Różnica
W jakim stopniu, Pana/i/ zdaniem, dotychczasowa działalność PRON przyczyniła się do:			
- złagodzenia napięć i konfliktów politycznych	58,3	16,1	+ 42,2
- uwolnienia osób więzionych za działalność polityczną	55,4	15,8	+ 39,7
- zniesienia stanu wojennego	55,6	16,8	+ 38,8
- dogadania się, porozumienia się wszystkich ludzi akceptujących ustrój, ale różniących się w poglądach politycznych	47,7	17,6	+ 30,1
- wprowadzenia nowej, bardziej demokratycznej ordynacji wyborczej	45,1	20,0	+ 25,1
- przestrzegania swobód i wolności obywatelskich	47,3	22,7	+ 24,6
- wzrostu aktywności obywateli	46,3	24,1	+ 22,2
- zwiększenia możliwości wyrażania krytycznych słów o polityce władz	44,7	24,1	+ 20,6
- ujawniania nieprawidłowości w Pana/i/ środowisku /miejscu zamieszkania, pracy/	32,7	37,3	- 4,6
- rozwiązania ważnych problemów Pana/i/ środowiska	31,2	38,8	- 7,6
a/ Połączono odpowiedzi: "wpływ bardzo duży, duży i mały" oraz pominięto "trudno powiedzieć".			

Podobne przekonanie o niewielkim wpływie PRON na rozwiązywanie lokalnych, środowiskowych problemów wyrażono w innym sondażu [7] w odpowiedzi na pytanie: "Jak oceniłby Pan/i/ wpływ przedstawionych niżej instytucji i osób na to, co dzieje się w Pana/i/ miejscu zamieszkania?" /tab.8/.

Tabela 8

w procentach

Instytucje, osoby	Wpływa ^{a/}	Nie wpły-	Różnica
	wa na to, co się dzie- je w miejscu zamie- szkania		
Naczelnik urzędu	41,1	5,8	+ 35,3
Księża	41,9	7,5	+ 34,4
MSW, MO	37,5	4,7	+ 32,8
Rada narodowa	28,7	5,7	+ 23,0
Komitet PZPR	29,1	9,9	+ 19,2
POP PZPR	21,2	12,9	+ 8,3
Rada PRON	15,0	16,3	- 1,3
KG ZSL	10,9	13,5	- 2,6

a/ Połączono odpowiedzi "wpływ bardzo duży i duży", pomijając kategorie "wpływ średni i mały".

W sumie więc PRON w opinii respondentów nie sprawuje władzy i w niewielkim stopniu wpływa na sytuację w kraju, ale ma zarazem znaczący udział w polityce wewnętrznej, w sprawach o ogólnokrajowym wymiarze. Jaką więc odgrywa rolę? W marcu '85 [2] zaproponowaliśmy respondentom, aby ją określili w następujących kategoriach: odgrywa rolę pozytywną - z czym zgodziło się 29,2% respondentów; nie odgrywa żadnej roli - 29,4%; odgrywa rolę negatywną - 5,0%. Odpowiedź "trudno powiedzieć" wybrało 36,2%.

Pytanie podzieliło respondentów, którzy w ogóle dali się skłonić do wypowiedzenia się w tej konwencji /36,2% uchyliło się od odpowiedzi/ w zasadzie na dwie niemal równoliczne grupy: na przekonanych, że PRON odgrywa jakąś /pozytywną bądź negatywną/ rolę w życiu kraju, oraz na uważających, że pozbawiony jest jakiegokolwiek znaczenia.

Przekonanie o pozytywnym wpływie oparte było na dostrzeżeniu działań na rzecz poprawy sytuacji politycznej i gospodarczej oraz społecznych efektów ruchu, a także deklaracjach pokładanego w nim zaufania. Negatywnie oceniający rolę PRON

podkreślali głównie niechęć, nieufność ze strony społeczeństwa. Mała aktywność, ogólna niemoc, słaba informacja o działaniach PRON, a także pozorowanie działalności były natomiast najczęściej wymienianymi przyczynami formułowania sądów odmawiających PRON znaczenia.

5. Czy działacze PRON są popularni?

W ostatnim sondażu [8] staraliśmy się ustalić, jaką popularnością cieszą się działacze PRON, pytając respondentów, jak określiliby swoje odczucia wobec działaczy PRON szczebla lokalnego /gminy, miasta/, wojewódzkiego i centralnego /tab.9/.

Tabela 9

w procentach

Wyszczególnienie	Zyskali moją sympatię	Nie zyskali mojej sympatii	Nie są mi znani	Trudno powiedzieć
Działacze PRON szczebla:				
- gminnego, miejskiego	12,9	13,0	65,9	6,2
- wojewódzkiego	7,7	10,9	72,8	6,6
- centralnego	24,1	17,5	47,9	8,5

Jedynie o działaczach szczebla centralnego i to prawdopodobnie tylko tych, których można zobaczyć i posłuchać w telewizji, respondenci mogą coś powiedzieć, ocenić ich, wyrazić swoją aprobatę bądź dezaprobatę. Tylko w stosunku do nich można mówić o pewnej popularności. Działacze PRON nie są więc popularni w społeczeństwie. Także ze względu na uznanie społeczne, możliwość wpływu na losy kraju, jak również zaufanie, jakim się cieszą, lokują się na przedostatnich miejscach wśród reprezentantów innych organizacji i organów władzy [1] - tabela 10.

Tabela 10

Przedstawiciel organu, władzy, organizacji	Średnie ocena ^{a/}		
	uznania społecz- nego	możliwości wpływu na losy kraju	zaufania
Członek KC PZPR	3,90	5,63	3,33
Sekretarz komitetu miej- skiego PZPR	3,73	3,89	3,21
I Sekretarz POP	3,40	3,00	3,03
Poseł	4,88	5,17	4,47
Przewodniczący WRN	4,34	3,97	3,85
Wojewoda	5,15	4,76	4,58
Radny WRN	3,85	3,26	3,46
Członek kierownictwa PRON	3,21	3,25	2,89
Przewodniczący Fede- racji Związków Zawo- dowych	3,08	2,93	2,75

a/ Obliczone z dziewięciopunktowej skali.

Aneks

1. "Polacy o swoich sprawach - październik 1984. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1485 wywiadów.
2. "Aktualne wydarzenia /1/" - marzec 1985. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1132 wywiady.
3. "Co o tym myślisz? /6/" - czerwiec 1985. Ogólnopolska próba losowa elektoratu - 2302 wywiady.
4. "Aktualne problemy /2/" - grudzień 1985. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1479 wywiadów.
5. "Co o tym myślisz? /7/" - lipiec 1986. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1498 wywiadów.
6. "Jak minął rok 1986?" - listopad-grudzień 1986. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1477 wywiadów.
7. "Aktualności, perspektywy, problemy" - marzec 1987. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1499 wywiadów.
8. "Aktualne problemy /6/" - kwiecień 1987. Ogólnopolska próba dorosłej ludności - 1491 wywiadów.